

TÜRKİYE	2015
Nüfus, milyon	76,8
GSYH, cari ABD\$, milyar	721,1
Kişi başına düşen GSYH, cari ABD\$	9.387
Yoksulluk Oranı (5\$/gün, 2005 SAGP bazında)	18,3
Doğumda Yaşam Beklentisi, yıl (2014)	76,4

Bir Bakışta

- 800 milyar ABD\$ düzeyindeki GSYH’sı ile Türkiye dünyanın 17. büyük ekonomisidir. 2000 ile 2014 yılları arasında Türkiye’de kişi başına düşen gelir neredeyse üç katına çıktı ve şu anda 9.000 ABD\$’ni aşmış durumdadır. Türkiye Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ve G20 üyesidir ve Resmi Kalkınma Yardımlarının (ODA) giderek daha fazla önem kazanan bir donörü haline gelmiştir.
- Üretkenlik artışını sağlamak ve Türkiye’nin hızla büyüyen işgücü için yeterli sayıda yüksek üretkenlikli iş yaratmak amacıyla, iş yatırımlarının, yenilikçiliğin, eğitimin ve becerilerin artırılması gerekmektedir.
- Dünya Bankası Grubu, özellikle yapısal reform gündemini hızlandırmak ve kurumlarına duyulan güveni arttırmak suretiyle ülkenin kalkınma planını destekleyerek Türkiye’nin büyüme potansiyelini gerçeğe dönüştürmek için hükümet ile birlikte çalışmaktadır.

Ülke Bağlamı

Türkiye’nin 2000 yılında bu yana kaydettiği performans oldukça etkileyicidir. Bu başarının merkezinde, istihdam ve gelirlerin artmasını sağlayan ve Türkiye’yi bir üst-orta gelirli ülke haline getiren makroekonomik ve mali istikrar yatmaktadır. 2002-2012 döneminde yoksulluk oranı yarı yarıya inmiş, aşırı yoksulluk oranı daha da düşmüştür. Türkiye çarpıcı bir şekilde şehirleşmiş, dış ticarete ve finansa açılmış, birçok kanun ve yönetmeliğini AB standartları ile uyumlaştırmış ve kamu hizmetlerine erişimi büyük ölçüde arttırmıştır. Bu arada 2008/2009 küresel krizinin etkilerinden de iyi bir şekilde toparlanmıştır.

Öte yandan, 2012 yılından bu yana yaşanan gelişmeler Türkiye’nin bu ilerlemeyi sürdürme kapasitesi ile ilgili endişelere yol açmaktadır. Büyüme yavaşlamış ve kişi başına düşen gelir durağanlaşmıştır, işsizlik oranı yükselmektedir ve reform hızı inişli çıkışlı bir seyir izlemektedir. 2015-2016 döneminde 3 milyon Suriyeli sığınmacının ülkeye girmesi, özellikle en fazla sığınmacının yaşadığı kent merkezlerinde yeni sosyal, ekonomik ve siyasi talepler doğurmuştur.

2015 ve 2016 yıllarındaki siyasi gelişmeler yeni zorluklar ortaya koymuştur. Haziran ve Kasım 2015’te yapılan seçimler, Mayıs 2016’da Bakanlar Kurulunda yaşanan değişiklikler, Temmuz ayındaki darbe girişimi ve bunun sonucunda kamuda yaşanan görev değişiklikleri Hükümetin reform ivmesini etkilemiştir.

Aynı zamanda, ülkeye gelen turist sayısı ve yabancı yatırım da azalmıştır. Özel yatırımlardaki ertelemeler ekonomik büyümenin yavaşlamasına yol açmıştır. Hükümetin devam etmekte olan yapısal kırılganlıkları ortadan kaldırmak, özel yatırımları yeniden canlandırmak, büyümeyi hızlandırmak ve Türkiye’nin Avrupa ile olan yakınsama sürecini yeniden başlatmak için güçlü önlemler alması gerekecektir.

Dünya Bankası ve Türkiye

Türkiye ve Dünya Bankası Grubu, ülkenin Ulusal Kalkınma Planlarını esas alan güçlü bir işbirliğine sahiptir. Onuncu Kalkınma Planı (2014–18) Hükümet için öncelikli kalkınma alanlarını belirlerken, Dünya Bankası Grubu'nun mevcut ve geleceğe yönelik programları bu planın ana unsurlarını desteklemeyi amaçlamaktadır.

Dünya Bankası Grubu, Hükümet ile paylaşılan ve yakında son şekli verilecek bir Sistemik Ülke Tanılama Çalışması (SCD) hazırlamaktadır. SCD'de Türkiye'de yoksulluğu azaltmanın ve büyümeyi sürdürülebilir kılmının önündeki başlıca zorluklar tartışılmaktadır. SCD ve Ulusal Kalkınma Planı, hazırlık aşamasında olan yeni Ülke Ortaklık Çerçevesi (CPF) için güçlü bir temel sağlamaktadır. CPF ile Dünya Bankası Grubu'nun 2017-2021 MY dönemine ilişkin stratejisi belirlenecek ve hem teknik hem de finansal anlamda Dünya Bankası Grubu'nun ana çalışma alanları vurgulanacaktır.

Kilit Çalışmalar

Türkiye kalan borç miktarı bakımından Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'nın altıncı en büyük borçlusu konumundadır. Yatırım portföyü ve projeler enerji sektörü, finansal ve özel sektör geliştirme, kentsel gelişim ve sağlık sektörleri için destek sağlamaktadır. 2012-16 MY dönemini kapsayan mevcut Ülke İşbirliği Stratejisi (CPS) kapsamında, IBRD tarafından sağlanan toplam kredi 4,3 milyar ABD\$'na ulaşmıştır. CPS dönemi boyunca, proje uygulaması sorunsuz bir şekilde devam etmiş, kullandırım hedefleri ve kalkınma amaçları tutturulmuştur.

Türkiye Dünya Bankası Grubu'nun analitik ve teknik bilgi çalışmalarına büyük değer vermektedir. Büyüyen bir ortak ilgi alanı da Türkiye'nin deneyimlerinin diğer gelişmekte olan ülkeler ile paylaşılmasıdır. Aralık 2014'te, Banka "Türkiye'nin Deneyimleri: Entegrasyon Kapsama, Kurumlar" başlıklı ve Türkiye'nin son 30 yılda çıkardığı dersleri inceleyen bir rapor yayınlamıştır. Çeşitli alanlardaki (eğitim, sağlık, işgücü ve enerji) politika tartışmalarına bilgi girdisi sağlamak amacıyla kapsamlı bilgi ürünleri hazırlanmaktadır ve bunlar Banka'nın tüm paydaşlar ile ortak çalışma ve daha geniş bir sahiplenme sağlama yaklaşımının ana araçlarını oluşturmaktadır.

DÜNYA BANKASI PORTFÖYÜ

Proje Sayısı: 11

Net IBRD Taahhüdü: 4,2 milyar \$

Vakıf Fonu Portföyü: 257,9 milyon \$

Bir başka kilit çalışma alanı da Türkiye'de yaşayan Suriyeli sığınmacılar ile ilgilidir. Dünya Bankası Grubu şu anda sosyal destek ve uyum, işgücü piyasaları, ekonomi ve eğitim alanlarında ve veri toplama, ölçme ve izleme gibi tüm alanları kapsayan ortak çalışmalarda yardım sağlamaktadır.

Son Ekonomik Gelişmeler

2015 yılında yüzde 4 olarak gerçekleşen büyüme, zayıflayan ihracat ve özel yatırımlar sebebiyle, 2016 yılının ilk yarısında yavaşlayarak yüzde 3,7'ye indi. Özel tüketim ve kamu harcamalarındaki artış büyümeye güçlü bir katkıda bulundu. Öte yandan, altta yatan yapısal zayıflıklar giderilmediği için, 2016 seçimleri sonrasında özel yatırımlar hayal kırıklığına uğrattı. İstikrarlı lira sayesinde ithalat toparlanırken, jeopolitik sorunlar ve Rusya yaptırımları sebebiyle ihracat artışı zayıf kalmıştır.

Dış dengede düşük petrol fiyatlarının sürüklediği düzelme, turizm gelirlerinin azalması ile birlikte önemli ölçüde hız kaybetti. Türkiye'nin enerji faturası düşmesine rağmen, 12 aylık cari açık Haziran 2016 itibariyle sadece 2,8 milyar ABD\$ düşüşle 29,4 milyar ABD'na inmiştir.

Dalgalı gıda fiyatları sebebiyle manşet enflasyonu oynak bir seyir izlemiş, ancak çekirdek enflasyon düşmüştür. İstikrarlı lira ithal malların fiyatları üzerindeki baskıyı hafifletmiş ve Aralık 2015'te yüzde 9,5 olan 12 aylık çekirdek enflasyon Ağustos 2016 itibariyle yüzde 8,4'e inmiştir.

Yüksek enflasyona rağmen, merkez bankası Mart ile Ağustos ayları arasında gecelik borç verme faiz oranını 225 baz puan düşürmüştür, ortalama fonlama maliyetini yaklaşık yüzde 8 civarına indirmiştir. Başarısızlıkla sonuçlanan darbe girişimi sonrasında ekonomiyi desteklemek amacıyla, Ağustos ve Eylül aylarında tüm vadeler için zorunlu karşılık oranlarını da düşürmüştür.

2016 yılının ilk yarısında temel mali rakamlar iyileşme göstermiştir, ancak altta yatan dinamikler hakkında endişeler mevcuttur. Sermaye ve faiz giderlerinde yaşanan önemli bir azalma, cari transferlerdeki ve ücret faturasındaki artışı büyük ölçüde dengelemiştir. Vergi gelirlerindeki artış 2015 yılına göre daha yavaş gerçekleşmiştir, ancak vergi dışı gelirlerdeki artış bütçe gelirlerinde genel bir iyileşmeye yol açmıştır.

Özellikle yükselen ücretler, istihdama erişimin artması ve artan sosyal yardımlar sayesinde, kişi başına düşen harcaması yoksulluk sınırının (5ABD\$/gün, 2005 SAGP) ve aşırı yoksulluk

sınırının (2,5ABD\$/gün) altında olan nüfus azalmaya devam etmiştir.

Ocak 2016'da asgari ücrette yüzde 30'luk bir artış yapılmıştır. Kısa süre önce yapılan bir işgücü anketi işgücü maliyetlerindeki artışın istihdam yaratma üzerinde kısa vadeli bir etki yaratmadığını ancak toplam istihdamın bileşiminde kayıt dışı istihdama doğru bir değişikliğe yol açabileceğini göstermiştir.

Ekonomik Görünüm

Başarısızlıkla sonuçlanan darbe girişimi sonrasında yatırımcı güveninin kırılganlığını koruması sebebiyle, özel yatırımların bu yıl zayıflayacağı tahmin edilmektedir. Özel tüketim ikinci çeyrekte zayıflamıştır ve belirsizliğin tüketicileri daha fazla tasarruf yapmaya sevk etmesi işle birlikte üçüncü çeyrekte daha da zayıflaması beklenmektedir.

Öte yandan, mevcut mali hareket alanı zayıflayan özel talebi kısmen dengelemesi ve büyümeyi desteklemesi için Hükümete büyük imkanlar tanımaktadır. Bu bağlamda, 2016 yılı için büyüme tahmini yüzde 3,5'ten yüzde 3,1'e düşürülmüştür. Şu anda en önemli aşağı yönlü risk kredi notunda yapılabilecek olası bir düşürmedir.

Önümüzdeki yıllarda özel tüketimin artması beklendiğinden dolayı, yoksulluğun (aşırı yoksulluğun) 2016 yılında 16'ya (%2,5); 2017 yılında 15'e (%2,3) ve 2018 yılında 14'e (%2,1) düşeceği tahmin edilmektedir. Bu eğilimin gerçekleşmesi asgari ücretteki %30'luk zammın işgücü piyasası etkilerine bağlıdır. Diğer yandan, bu artış çalışan yoksulların gelirlerini arttıracaktır.

Öte yandan, bu artış asgari ücreti ortanca ücretin yüzde 40'ı seviyesine getirmiştir ve şirketlerin ücret faturalarını yükselterek yeni işe almalar önünde caydırıcı bir etki yaratmaktadır. Orta/uzun vadede, istihdam artışı yavaşlayabilir ve bileşimi kayıt dışılığa doğru kayabilir. Bu durum aktif asgari ücret politikasının dağılımsal faydalarından bazılarını ortadan kaldırabilir.

Mercek Altında

Enerji ve İklim Değişikliği

Türkiye'nin enerji sektörü reformları özel yatırımları çekerek kapasitenin ihtiyaçlar ile aynı hızda artmasını sağlamıştır. Yeni mevzuat ile elektrik, doğal gaz, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği düzenlenmiş; bir düzenleyici kurum oluşturulmuş; enerji fiyatlarında reform yapılmış; elektrik ve büyük ölçekli doğal gaz için piyasalar kurulmuş; kamuya ait enerji işletmeleri yeniden yapılandırılmış; ve özelleştirme yoluyla büyük ölçekli bir özel sektör katılımı sağlanmıştır.

Sonuç olarak, 800'den fazla katılımcısı olan bir elektrik piyasası oluşturulmuştur. Ayrıca, 2001 ile 2014 yılları arasında, 31.000 MW'ın üzerinde piyasaya dayalı özel sektör elektrik üretim kapasitesi işletmeye alınmış; 2008-13 döneminde yatırımcılar elektrik dağıtım sisteminin tamamını devralmış; ve yenilenebilir enerjiye ve elektrik piyasasının geliştirilmesine yönelik düzenleyici çerçeveye yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı 16.000 MWE'lik bir ilave üretim kapasitesinin oluşturulmasını sağlamıştır.

Dünya Bankası Grubu yenilenebilir enerjinin geliştirilmesini, enerji verimliliğinin artırılmasını, elektrik ve doğal gaz arz güvenliğinin artırılmasını, elektrik sektörünün finansal sürdürülebilirliğini ve enerji verimliliğine ve genel anlamda sektörel özel sektör katılımının artırılmasını desteklemektedir. Türkiye Temiz Teknoloji Fonundan (CTF) yararlanan ilk ülke olmuştur. Enerji sektörünün desteklenmesinde, özel sektörün temiz teknoloji yatırımlarının geliştirilmesinde ve politika ve programlara iklim değişikliğine ilişkin hususların entegre edilmesinde, Banka tarafından sağlanan bir Kalkınma Politikası Kredisi (ESES DPL) dizisi merkezi bir rol oynamıştır.

Elektrik ve doğal gaz sektörlerinde reformları derinleştirmek, enerji verimliliği piyasasının gelişimini desteklemek ve yenilenebilir enerji politikasını geliştirmek amacıyla AB tarafından finanse edilen ve Dünya Bankası Grubu tarafından yönetilen çok yıllık bir teknik yardım programı uygulanmaktadır.

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Enerji Verimliliği Projesi ile, Banka enerji verimliliği yatırımlarına yönelik ticari banka kredilerini yaygınlaştırarak küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde (KOBİ) enerji kullanımında verimliliğin artırılmasına yardımcı olmaktadır. Proje ile üç finansal aracı yoluyla IBRD fonları kullanılmakta ve aynı zamanda enerji verimliliği yatırımlarını değerlendirme kapasitelerinin artırılması ve Türkiye KOBİ piyasasına uygun olarak tasarlanan alternatif finansman modellerinin araştırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, proje Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın kapasitesini arttırmayı ve enerji verimliliği destek programlarının kullanımını ve etkililiğini arttırmayı da amaçlamaktadır.

"Ülke Görünümü" altı ayda bir güncellenmekte ve ülkedeki son gelişmeleri, ülkenin ekonomik görünümünü ve Dünya Bankası'nın ülke ile olan işbirliğinde öne çıkan hususları vurgulamayı amaçlamaktadır. En son güncellemelere <http://www.worldbank.org/turkey> adresinden ulaşabilirsiniz.

İLETİŞİM

Ankara,
+90 312 4598300
Uğur Mumcu Cad. No :88
2. Kat,
Ankara, Türkiye.

Washington, DC
+1-202-458-2736
1818 H Street NW,
Washington, DC 20433,
United States.

Türkiye'de Dünya Bankası hakkında daha fazla bilgi için:

Veriler:
<http://data.worldbank.org/country/turkey>

Projeler:
<http://www.worldbank.org/en/country/turkey/projects>

Araştırma:
<http://www.worldbank.org/en/country/turkey/research>

Haberler:
<http://www.worldbank.org/en/country/turkey/news>

Bizi Facebook'ta takip edin
World Bank Turkey

